

FGU

Undervisningsvejledning for dansk

Indhold

1. Indledning	2
2. Identitet og formål	2
3. Faglige mål	3
3.1 Uddybning af udvalgte faglige mål	5
4. Kernestof	9
4.1. Uddybning af udvalgt kernestof	11
4.2 Supplerende stof	12
5. Undervisnings- og arbejdsformer	13

1. Indledning

Denne vejledning udfolder, forklarer og eksemplificerer nogle af bestemmelserne i FGU-læreplanen for dansk, men vejledningen indfører ikke nye bindende krav. Vejledningen udfolder udvalgte dele af fagets identitet og formål, faglige mål, kernestof og supplerende stof samt undervisnings- og arbejdsmetoder.

Desuden findes der følgende vejledninger, der uddyber og eksemplificerer læreplanen:

- *Prøvevejledning* med en uddybende beskrivelse af prøveafholdelse i faget. Prøvevejledningen findes på Undervisningsministeriets hjemmeside (www.uvm.dk/fgu)
- *Vejledning om didaktiske principper på FGU*, som indeholder en uddybende beskrivelse af de didaktiske principper i FGU. Vejledningen findes på EMU'en (www.emu.dk/fgu)
- *FGU – undervisningseksempler*. Det er eksempler på undervisningspraksis i FGU, som er i overensstemmelse med de didaktiske principper. Eksemplerne er tænkt som inspiration til indhold, form og niveau, og de skal naturligvis tilpasses de konkrete fag/faglige temaer, elevgruppen m.m. Eksemplerne findes på EMU'en (www.emu.dk/fgu).

Alle bindende bestemmelser for undervisningen og prøverne i FGU findes i FGU-indholdsloven og FGU-indholdsbekendtgørelsen, herunder læreplanerne og fagbilagene for FGU.

2. Identitet og formål

Danskfaget i FGU består af to aspekter – fagets egen faglighed og den praksis, der kan arbejdes med i faget, evt. gennem et tværfagligt samarbejde. Faglighed skal i denne sammenhæng forstås bredt og kan rumme fx teori, viden, faglige problemstillinger, færdigheder eller noget alment dannende. Det praksisrettede handler om, at fagets forskellige emner indgår i konkrete praksisser i almen Grunduddannelsen (agu) og i et samspil med de faglige temaer og værkstedsproduktionen i produktionsgrunduddannelsen (pgu).

Det særlige for dansk i FGU er synergien mellem disse to aspekter, og formålet med undervisningen er således dobbelt. Det vil sige, at eleven både tilegner sig de faglige elementer i faget og bliver i stand til at anvende disse i en konkret dagligdags, erhvervsmæssig eller samfundsmæssig kontekst. Danskfaget i FGU skal tage udgangspunkt i, hvad der er vigtigt for eleven at lære, og det skal give mening i elevens liv, og når det gælder elevens fremtidige valg af uddannelse eller job. Man kan også arbejde med de

mere traditionelle danskfaglige genrer, tilgange og metoder, når det giver mening i forbindelse med undervisningen af den enkelte elev.

Dansk i FGU tager udgangspunkt i elevens læringsforudsætninger og tager afsæt i genkendelige miljøer, hvor sproget føres ind i en virkelighed, som eleven kan se sig selv i eller relatere til, og således bliver det teoretiske virkelighedsnært og håndgribeligt. Derfor finder undervisningen også sted der, hvor der arbejdes med praksis eller produktion, fx i værksteder eller i et praksissamarbejde med lokalsamfundet.

Dansk er således mere end et selvstændigt fag på skemaet, da faget også bliver integreret i de faglige temaer og tværfaglige forløb. De praksisnære aktiviteter kobles sammen til en fællesskabende virkelighed, hvormed elevens kommunikative færdigheder og kompetencer bliver centrale på alle niveauer. Den procesorienterede tilgang kan her prioriteres, da skriveprocessen således kan integreres som en naturlig del. Dermed opleves danskfaget ikke som isoleret, men som et redskab, der udvikler alle former for kommunikative færdigheder og kompetencer.

Formålet med danskfaget er at styrke elevens forudsætninger for at indgå i det videre uddannelsesforløb, på arbejdsmarkedet og i civilsamfundet. Der lægges vægt på det innovative og kreative på samme niveau som det analytiske og kritiske. Formålet er, at flere af elevens kompetencer bringes i spil, så eleven oplever at kunne bidrage positivt og derved få en mestringsfølelse i forbindelse med faget. Den multimodale kommunikation¹, hvor der via det udvidede tekstbegreb arbejdes med alle former for kommunikation og sanser og de forskellige udtryksformers samspil, kan her inddrages, så eleven i andre sammenhænge oplever, at faget er meningsfuldt, og kan anvende det i praksis.

Danskfaget bør, så vidt det er muligt, inddrage teknologi, der understøtter de vide rammer for tekstbegreb, læsning og skrivning, som faget lægger op til. Dette skal foregå i samarbejde med eleverne, så de kan vise/lære andre, hvad de mestrer på det teknologiske felt. Elevernes styrker skal ses, anerkendes og inddrages, hvor det er relevant.

3. Faglige mål

Læreplanen for dansk angiver de faglige mål for undervisningen på G-, E-, og D-niveau. Desuden kan faget gennemføres på introducerende niveau.

¹ Multimodale tekster er tekster, der består af flere elementer, som sammen kan supplere eller understøtte hinanden, fx en lydoptagelse af en skreven tekst eller billeder og video af fremgangsmåden for tilberedning af mad.

De faglige mål er slutmål

De faglige mål beskriver, hvad eleven forventes at *vide* og *kunne*, og hvordan eleven forventes at *kunne handle*, efter at have gennemført et niveau i faget. Målene beskriver således elevens slutkompetencer og forholder sig ikke til indholdet i undervisningen eller processen undervejs. Målene er opdelt i viden, færdigheder og kompetencer:

Det kan være svært at adskille viden, færdigheder og kompetencer, når målene skal beskrives, og når læreren skal vurdere, om en elev har nået målene ved undervisningens afslutning. Når læreren skal vurdere dette, vil vurderingen ofte være baseret på en kombination af elevens viden, elevens færdigheder og elevens kompetencer.

Undervisning på introducerende niveau

Undervisningen skal tilrettelægges på introducerende niveau for de elever, der har behov for at påbegynde faget på dette niveau. Der er ikke fastsat faglige mål (viden, færdigheder og kompetencer) på introducerende niveau i læreplanen. Undervisningen på introducerende niveau skal gøre eleven klar til at få udbytte af undervisningen på G-niveau. Det vil fremgå af elevens forløbsplan, hvilket niveau eleven er på, og hvad målet er for eleven i det pågældende fag. Af læreplanen fremgår følgende:

Undervisningen på introducerende niveau tilrettelægges med udgangspunkt i elevens forudsætninger og i overensstemmelse med de mål, der fremgår af elevens uddannelses- og forløbsplan. Introducerende niveau skal give eleven konkret og praktisk introduktion til faget og give eleven faglige forudsætninger for at indgå på et undervisningsniveau.

På introducerende niveau kan eleven stifte bekendtskab med det udvidede tekstbegreb, hvor eleven opnår forståelse af, at tekster kan være både hørte, set og læste. Herefter kan eleven blive introduceret til en multimodal tekst, hvormed eleven kan opleve, at der med fordel kan optræde flere modaliteter i en tekst, fx kan billede og tekst understøtte hinanden i forbindelse med udarbejdelsen af en opskrift eller en manual.

Denne viden er en vigtig forudsætning for det kommende arbejde med opbygningen af en arbejdsportfolio, da det tydeliggøres, at elevens produkter kan udformes på forskellige måder og med flere modaliteter. Portfolio er den prøveform, der bruges til prøven i dansk.

På introducerende niveau kan eleven også arbejde med konkrete opgaver, hvor elevens talesprog og aktive lytning styrkes. Eleven kan eksempelvis fortælle om sig selv og lytte aktivt til andres fortællinger. Eleven kan også arbejde med sagteksters særlige kendetegn og udarbejde små instruerende tekster med fokus på formålet og på forskellen mellem tale- og skriftsprog.

3.1 Uddybning af udvalgte faglige mål

Dette afsnit uddyber og konkretiserer udvalgte faglige mål. Samtlige faglige mål fremgår af læreplanen for dansk. Man skal således læse læreplanen for at se alle de faglige mål for dansk som nævnt indeholder begreberne viden, færdigheder og kompetencer.

Viden

Viden er noget, eleven besidder. Viden er de indholdsområder, stofområder og faglige områder, som eleven beskæftiger sig med i faget.

Udvalgt fagligt mål	Uddybning og eksemplificering
Eleven har viden om: Læsning og fortolkning	Elevens viden om læsning og fortolkning skal udvikle sig fra en grundlæggende viden på G-niveau til en alsidig viden på E-niveau og til en nuanceret viden på D-niveau. Eleven har på G-niveau kendskab til tekstanalyse, forskellige læsestrategier og genrer, og denne viden skal gradvis udbygges hen over E-niveau og frem til D-niveau. Læsning og fortolkning kan udfoldes på mange forskellige måder og i et fagligt samspil med værksteder, temaer og andre fag. Det kan fx være viden om: • Forskellige teksttypers umiddelbare udtryk og form, fx en opskrift, en arbejdsbeskrivelse, en manual, en video eller en artikel (G-niveau) • Vigtigheden af at brainstorme, før man læser en tekst, så man aktiverer forforståelsen (G-, E- og D-niveau) • At læsning kan være både visuel og auditiv (G-, E- og D-niveau) • At notatteknik også kan være at tage billeder, indtale pointer, optage video mv. (G-, E- og D-niveau) • At det er vigtigt at anvende den rigtige læsestrategi på en konkret tekst, da forskellige teksttyper stiller forskellige krav til læsningen (G-, E- og D-niveau) • At nogle elementer i teksten er vigtigere end andre og kræver forskellige former for notatteknik (E- og D-niveau) • At analyse og fortolkning kan bidrage til en større forståelse af tekstens nuancer
Skriftlig fremstilling	Elevens viden om skriftlig fremstilling skal udvikle sig fra på G-niveau at være

Udvalgt fagligt mål Eleven har viden om:	Uddybning og eksemplificering
	grundlæggende og basal med fokus på grammatik, på forskelle mellem tale-, hybrid- og skriftsprog, på teksters opbygning, form og indhold og på viden om skriveprocesser til gradvis at blive alsidig og nuanceret på E- og D-niveau. For at udvikle elevens viden kan man arbejde med forskellige praksisrettede tekster, hvor eleven i samarbejde med de andre elever undersøger udvalgte grammatiske begreber, herunder hvad de gør for teksten (G- og E-niveau). Eleven kan udbygges ved at skabe nysgerrighed over for sproglige virkemidler og ved gennem forskellige tekster at lære eleven, at det kræver grammatisk kompetence at skabe sammenhængen mellem indhold og sprog (E- og D-niveau). Undervisningen i grammatik bør være anvendelses- og procesorienteret på alle niveauer.

Færdigheder

Færdighed er noget, eleven kan, en evne til et eller andet. Færdighed viser sig i form af teknikker og indgår i udførelsen af opgaver og løsningen af problemer.

Udvalgt fagligt mål Eleven har færdigheder i:	Uddybning og eksemplificering
At tale og lytte	Eleven skal udvikle sig, så eleven på G-niveau kan udtrykke sig forståeligt og hensigtsmæssigt, formidle og præsentere sine egne produkter, lytte aktivt og indgå i dialog samt begrunde sine egne holdninger, mens færdighederne på E- og D-niveau gradvis skal blive mere alsidige og nuancerede, hvor eleven skal være mere selvstændig og kunne argumentere for sine egne holdninger. Det er vigtigt, at eleven opnår færdigheder i at vælge en hensigtsmæssig kommunikation og får en følelse og en forståelse af, at kommunikationssituationen er forskellig alt efter formål og modtagergruppe. De kommunikative færdigheder kan komme til udtryk på mange forskellige måder og i et fagligt samspil med værksteder, temaer og andre fag. Det kan fx være færdigheder i: • At forholde sig til sin produktion og kunne formidle og præsentere den (G-niveau) • At kunne indgå i dialog med lærere og elever om egne og andres produkter,

Udvalgt fagligt mål Eleven har færdigheder i:	Uddybning og eksemplificering
	således at der arbejdes procesorienteret hen mod at forbedre produktet (E- og D-niveau) Progression bliver således en del af processen, og den skal kunne overføres til andre fag og temaer. Eleven skal blive bevidst om, at det kan være nyttigt at kunne forklare/præsentere ved at anvende lyd, video eller skreven tekst, fx hvis eleven har lavet en middagsret i køkkenet og nu skal formidle opskriften og processen. Eleven skal også blive bevidst om, at det er vigtigt at kunne begrunde, hvordan han/hun har udarbejdet et konkret produkt i forbindelse med et fagligt tema, fordi det anvendte fagsprog er en central del af læringen. Hvis eleven eksempelvis har repareret en traktor i motor og mekanik, er det vigtigt at kunne forklare om fremgangsmåden, helt konkret hvordan traktoren er repareret, da det ellers er svært at vurdere, om reparationen er korrekt udført, eller om den kunne være udført anderledes. For at kunne udvikle elevens kommunikative færdigheder i at beskrive, begrunde og argumentere er dialogen central i alle elevens fag og i det faglige tema. Eleven skal øve sig i at kunne begrunde, hvad han/hun mener, og at kunne lytte til andre og på den baggrund kunne argumentere for sine egne holdninger. Elevens færdigheder bør udvikles, så eleven på E- og D-niveau kan anvende flere nuancer og en højere grad af faglighed i sine begrundelser og sin argumentation. Den procesorienterede tilgang bør prioriteres, så skriveprocessen bliver integreret som en naturlig del af elevens hverdag. Det bør også prioriteres, at den procesorienterede tilgang tilgodeses i den del af skriveprocessen, der handler om at rette teksterne.
Skriftlig fremstilling	Elevens færdigheder i skriftlig fremstilling skal udvikle sig fra grundlæggende færdigheder på G-niveau over alsidige færdigheder på E-niveau til nuancerede færdigheder på D-niveau. Progressionen i elevens skriftlige formåen går fra, at eleven kan udtrykke sig forståeligt og kunne fremstille praksisrettede tekster på G-niveau, til, at den skriftlige fremstilling gradvis bliver mere klar og tydelig og af varierende længde hen over E-niveau og frem til D-niveau. Skriftligheden kan komme til udtryk på mange forskellige måder og i et fagligt samspil med værksteder, temaer og andre fag. Den kan fx komme til udtryk som: • Arbejdsbeskrivelser • Opslag med informationer, regler og retningslinjer • Instruktioner • Brugervejledninger

Udvalgt fagligt mål Eleven har færdigheder i:	Uddybning og eksemplificering
	• Opskrifter • Manualer • Videoer • Manuskripter • Digte Ovenstående eksempler kan inddrages på alle niveauer. Det skriftlige element kan også komme til udtryk gennem egenproduktion af multimodale tekster, hvor eleven tager udgangspunkt i konkret værkstedsarbejde eller fritidsliv: Musik: Eleven kan udarbejde tekster til musik, fx raptekster eller tekster til popsange, hvor eleven kombinerer teksterne med en musikvideo. Køkken: Eleven kan udarbejde opskrifter eller QR-koder til indkøbslister, optage video af tilberedningsprocessen eller udarbejde billedcollager af den færdige mad. Omsorg: Eleven kan indspille stop-motion-film, spille rollespil eller indspille podcasts om anerkendende kommunikation, hvor de forskellige udtryksformer understøtter hinanden. Elevens færdigheder og progression i arbejdet med skriftlig fremstilling dokumenteres gennem elevens arbejdsportfolio, og det fungerer som en løbende proces, hvor den enkelte elevs indsats og præstation tydeliggøres. Dermed oplever eleven, at læring er en kontinuerlig proces, der aldrig stopper, men er en del af hele livet, også når eleven eksempelvis skal starte på en erhvervsuddannelse eller får et arbejde.

Kompetencer

Kompetence er elevens evne til at handle i bestemte kontekster. Kompetence betyder, at eleven har viljen og evnen til at bruge sin viden og sine færdigheder i en given situation.

Udvalgt fagligt mål Eleven har kompetencer til at kunne:	Uddybning og eksemplificering
Tale og lytte <i>Eleven har kompetencer til at kunne anvende danskfaglige begreber</i>	Eleven skal lære betydningen af danskfaglige begreber, så disse kan anvendes som støtte til de praksisorienterede opgaver. Et eksempel herpå kan være kommunikationsmodellen, som giver eleven forståelse af, at der i enhver kommunikationssituation er en afsender, et budskab og en modtager. Eleven skal opleve, at kommunikation er kontekstafhængig og skal tilpasses den konkrete situation. Eksempel: Hvis en elev i motor og mekanik skal fortælle en kunde, hvad der er galt med bilen, skal han kunne omsætte fagudtrykkene, så kunden forstår, hvad han siger. Progressionen fra G- til E- og D-niveau kan være en udvikling af kommunikationsmodellen, hvor eleven skal kunne forklare, diskutere, argumentere for og tage stilling til et hensigtsmæssigt valg af medie. Da D-niveauet danner grundlag for optagelse på en gymnasial uddannelse, bliver det særligt vigtigt på dette niveau at kunne anvende sin faglige viden nuanceret og præcist, hvorfor de danskfaglige begreber bliver afgørende – her set i en mere teoretisk sammenhæng. Eleven kan opleve, at anvendelsen af begreber gør det muligt at rette opmærksomheden på særlige dele af en tekst. En alvidende fortæller kan fx gøre noget andet for en tekst end en jegfortæller. De danskfaglige begreber kan styrke det analytiske arbejde, så eleven i højere grad bevidstgøres om det særlige ved den aktuelle tekst og som følge heraf med sikkerhed kan begrunde og diskutere teksten og løse opgaver om teksten.

4. Kernestof

Undervisningens indhold består af kernestof og supplerende stof. Undervisningen i FGU er ikke styret af et pensum, men af de faglige mål for undervisningen, som er beskrevet i fagets læreplan.

Af læreplanen fremgår følgende:

Kernestoffet udvælges med udgangspunkt i konkrete problemstillinger, som eleven kender fra hverdagen, og som kan behandles med fokus på fagets praksisdimension. 1/3 af undervisningen skal bestå af praksis, og såvel kernestof som

supplerende stof skal i videst muligt omfang tage udgangspunkt i denne praksis. Kernestoffet kan desuden vægtes ud fra denne praksis.

Kernestoffet i dansk omfatter sprog, alle slags tekster, kommunikation og medier. Kernestoffet er dermed bredt og tager udgangspunkt i de faglige temaer eller en praksis. Kernestoffet behandles via følgende kompetencer:

- Tale og lytte
- Læsning og fortolkning
- Skriftlig fremstilling.

Disse kompetencer skal ikke udvikles isoleret, da de naturligt er forbundet via elevens praksisnære undervisning; dog går progressionen fra et primært fokus på den mundtlige fremstilling på introducerende niveau til et øget fokus på skriftligheden, hvor eleven på E og D-niveau skal anvende sproglig korrekthed og et varieret sprog.

I danskfaget optræder praksis alle de steder, hvor eleven er. Et eksempel herpå er, at hvis eleven har valgt motor og mekanik, foregår praksis i værkstedet, hvor eleven og læreren i samarbejde bruger danskfaget, når de kommunikerer om det konkrete arbejde. Eleven kan fx udarbejde en instruktionsvideo om, hvordan man reparerer en del af en motor. Eller eleven kan skrive en mail til en kunde, hvor det forklares, hvad problemet med kundens bil er. I dette arbejde inddrages alle færdighedsområder naturligt – med udgangspunkt i elevens aktuelle niveau. Dette gør sig også gældende i praksisfelter som fx fritid og kulturliv, hvor eleven skal have hands-on-erfaring med praksisfeltet.

Praksis kan også tage udgangspunkt i elevens hverdagsliv, hvor der fx kan arbejdes med:

- Fritidsinteresser (introducerende niveau + G-, E- og D-niveau)
- Kulturliv (introducerende niveau + G-, E- og D-niveau)
- ElevIntra (G-, E- og D-niveau)
- Mødet med det offentlige system (G-, E- og D-niveau)
- E-handel (G-, E- og D-niveau).

Der kan arbejdes med ovennævnte eksempler på alle niveauer, men med forskellige taksonomier og forskelligt læringsudbytte.

Elevens egen motivation og egne læringsforudsætninger bliver et bærende element i udvælgelsen af kernestof relateret til elevens hverdagsliv. I pgu foregår udvælgelsen i et samarbejde mellem dansklæreren og faglæreren, og i agu kan udvælgelsen foregå i et samarbejde mellem de almenfaglige lærere, når der arbejdes med helhedsorienteret undervisning i forbindelse med en fælles praksis. Fordi der tages udgangspunkt i relevante problemstillinger, opleves kernestoffet meningsfuldt for den enkelte elev. Det bør tilstræbes, at kernestoffet og den praksisrettede tilgang kombineres, sammentænkes eller kobles med de øvrige fags kernestof eller faglige temaer, således at eleven hele tiden arbejder anvendelsesorienteret. Hvis eleven eksempelvis er interesseret i badminton, skal dette behandles fra flere vinkler. Eleven skal ikke blot læse om sporten, men faktisk også prøve at spille, indspille en video, hvor han/hun præsenterer de forskellige slag, planlægge en turnering eller skrive et essay om en sportsstjerne.

4.1. Uddybning af udvalgt kernestof

Nedenfor uddybes udvalgt kernestof fra læreplanen, mens den samlede liste over kernestof findes i læreplanen. Kernestoffet skal tage udgangspunkt i den konkrete praksis, som eleverne arbejder med.

Udvalgt kernestof

Kernestof	Uddybning og eksemplificering
Tale og lytte <i>Aktiv lytning (alle niveauer)</i>	Formålet med aktiv lytning er, at eleven klædes på til at være deltagende og nærværende i situationer, hvor en anden taler. For at kunne fungere på en uddannelse, på et job og i samfundet er det vigtigt, at eleven kan fokusere på indholdet af en samtale, stille åbne og opklarende spørgsmål, holde øjenkontakt, signalere interesse og have et aktivt kropssprog. På introducerende niveau: Der arbejdes med at give eleven en forståelse af, at kommunikation er mere end det, vi siger med ord. Via konkrete eksempler relateret til elevens dagligdag skal eleven kunne forholde sig til, hvordan han/hun selv påvirker kommunikationen positivt eller negativt. På G-, E- og D-niveau: Der kan arbejdes med rollespil, hvor eleven har forskellige roller og via sit kropssprog skal vise eksempler på, hvad aktiv lytning gør for kommunikationen. Der kan tages udgangspunkt i kommunikationssituationer af både formel og uformel karakter, da dette stiller forskellige krav til elevens evne til aktiv lytning og hensigtsmæssig adfærd. Eleven opnår derigennem forståelse af, at det kræver noget

Kernestof	Uddybning og eksemplificering
	andet at lytte aktivt på et værksted eller i en anden faglig sammenhæng end i forbindelse med private arrangementer, hvor man kender hinanden og har andre forventninger til kommunikationen.
Skriftlig fremstilling <i>Kommunikations-situationen (alle niveauer)</i>	Eleven skal opleve en progression i sit arbejde med skriftlig fremstilling, hvor eleven hen mod D-niveau arbejder med en højere grad af bevidsthed, sproglig korrekthed og sproglig variation. På introducerende niveau: Eleven kan eksempelvis arbejde med en kort præsentation af sig selv i punktform (ud fra et støttende skema). Eleven kan arbejde med den nye skriftlighed: at skriftligheden også kan være eksempelvis videoer. Eleven kan arbejde med filmproduktion og øve sig i at dokumentere. Eleven kan udarbejde instruerende tekster. Eleven kan udarbejde opslag på sociale medier. Eleven kan arbejde med forskellige teksters særlige udtryk. Eleven kan også arbejde med præsentations-cv og ansøgninger, som eleven kan benytte i forbindelse med jobsøgning. På G- og E-niveau: Eleven kan udarbejde en YouTube-video om et konkret emne eller udarbejde en fotodokumentation. Eleven kan arbejde med forskellige modtagergrupper: Hvordan skriver vi til chefen, kunden, vennerne, mor, læreren? Eleven kan besvare mails fra eksempelvis pårørende/forældre, hvis eleven er tilknyttet et omsorgs- og sundhedsværksted. Eleven kan lave et opslag på de sociale medier om til en podcast.

4.2 Supplerende stof

Det supplerende stof skal, jf. læreplanen, ”uddybe og perspektivere kernestoffet samt udvide elevens faglige horisont i relation til den praksis, produktion eller praktik, eleven arbejder med eller indgår i”.

Det supplerende stof kan dermed bestå af forskellige tekster, hvor omdrejningspunktet er den enkelte elevs tilhørsforhold til FGU og ønske om kommende erhvervsvalg, men der kan også indgå tekster,

hvor omdrejningspunktet er elevens dagligdag, så både samfund, familie og fritid kan indgå. Dette giver mulighed for at inddrage konkrete og relevante oplevelser og arrangementer fra elevens nærområde, hvormed det supplerende stof gøres virkelighedsnært og vedkommende. Eleven kan fx læse lokalavis med henblik på at opsøge relevante begivenheder, og der kan efterfølgende følges op på det i danskfaget. Hermed understøttes danskfagets synergi, hvor fagets egen faglighed anvendes i en konkret, praksisrettet kontekst og omvendt. Hvis der er indgået en aftale med et plejehjem, kan eleven eksempelvis skrive en invitation til beboerne på plejehjemmet om en fælles madlavningsdag eller gymnastik for plejehjemmets beboere.

Når det supplerende stof skal udvælges, er det vigtigt at sætte den enkelte elevs læring og motivation i centrum, da det supplerende stof netop derved understøtter kernestoffet, fordi der skabes mulighed for øget refleksion hos eleven. Formålet med det supplerende stof bør altid være tydeligt og med klart formulerede opgaver.

Hvis eleven er tilknyttet et værksted med en bred kontaktflade i form af kunder og leverandører, kan der tages udgangspunkt heri, da dette kan udvikle og styrke elevens kommunikative færdigheder, fx ved at eleven indgår i dialog med leverandører og kunder, både skriftligt og mundtligt.

Det supplerende stof kan også være sociale medier, hvor den digitale dannelse kan styrkes, ved at eleven opnår fortrolighed med ansigtsløs kommunikation og med de evt. udfordringer, der ligger i denne kommunikationsform. Der kan tages udgangspunkt i elevens egen brug af digitale medier, men virksomheders brug af medier kan også inddrages og undersøges. Alt efter elevens niveau kan der arbejdes med lukkede eller åbne spørgsmål.

Det supplerende stof bør omfatte en bred variation af genrer, og det kan også omfatte skønlitteratur. Ved at arbejde med forskellige genrer bliver dansk et redskab, der binder ting sammen og bidrager til elevens dannelse. Eleven kan eksempelvis via skønlitterære tekster opnå en evne til at sætte sig i et andet menneskes sted og anskue verden fra et andet og nyt perspektiv.

5. Undervisnings- og arbejdsformer

Forberedelse

I den udstrækning det giver mening, skal de faglige mål for faget nås gennem undervisningsforløb, der tager udgangspunkt i en fælles produktion (pgu), praksis (agu) eller praktik (egu). Det kræver, at lærerne samarbejder om udvikling af undervisningsforløb. Konkret kan det foregå, ved at lærerteamet mødes og planlægger et undervisningsforløb for en bestemt periode, der er centreret om en fælles

produktion/praksis/praktik. Læreren i dansk indgår i planlægningen og sikrer, at undervisningsforløbet tilrettelægges, så det også understøtter målene og indholdet i dansk.

Eleverne skal opleve, at de i forløbet arbejder med en meningsfuld helhed, som underbygger deres motivation for at deltage. Under forløbet indgår lærerteamets lærere i arbejdet på de områder, hvor de kan bidrage med deres faglighed. Fx kan dansklæreren bidrage til en praksis eller en produktion ved at behandle faglige tekster om det valgte emne. Det kan samtidig understøtte, at det bliver relevant og meningsfuldt for eleverne at beskæftige sig med fagtekster som genre.

Samarbejde og elevinddragelse

Undervisningen tager udgangspunkt i den enkelte elevs forudsætninger for læring og er derfor også individuelt tilrettelagt. Dermed bliver undervisningsdifferentiering et bærende princip i tilrettelæggelsen af undervisningen, da elevernes kompetencer, både faglige og sociale, ikke vil være de samme. Da dansk i FGU er praksisrettet, vægtes en helhedsorienteret undervisning, hvor samspillet med andre fag og faglige temaer bliver sat i centrum. Derfor er det afgørende, at undervisningen tilrettelægges med stor alsidighed, og at arbejdsformerne er didaktisk varierede og tilpasses den enkelte elev og dennes praksis. Undervisningen vil således omfatte forskellige arbejdsformer med stort fokus på samarbejde, da dette vægtes i praksis og er en forudsætning for at kunne indgå på en arbejdsplads. Konkret kan eleverne arbejde med forforståelse før opstarten af et nyt tema/et nyt projekt, hvor de erfaringsudveksler i summe grupper. Eleverne kan indgå i gruppearbejde, hvor de supplerer hinanden i forhold til anvendelsen af forskellige udtryksformer og samtidig øver og udvikler deres mundtlighed og kommunikationsevne.

Praksis og produktion

For at skabe aktiv elevdeltagelse i både den praktiske/produktionsmæssige og den teoretiske undervisning er det vigtigt, at eleven kan se en rød tråd i forløbet. Det skal fremgå tydeligt for eleven, at tingene hænger sammen – eksempelvis er det afgørende, at et praksisrettet produkt formidles på en måde, der giver mening for modtageren, ligesom valget af medie har betydning for en konkret målgruppe. Værkstedsundervisningen kan dermed ikke stå alene, hvilket eleven skal erfare, da det er nødvendigt at udvikle sine danskkompetencer for at kunne formidle hensigtsmæssigt. Læringsmålet skal være tydeligt og vedkommende, så elevens motivation styrkes. Det er meget vigtigt at hjælpe eleven med at fastlægge delmål og samtidig kunne se helheden.

Koblingen mellem den praktiske/produktionsmæssige og den teoretiske undervisning kan også understøttes ved hjælp af den problembaserede læring (PBL), der kan tage udgangspunkt i elevens praksis og i en praksisrettet case, hvor der skal analyseres situationer med iboende konflikt, herunder hvordan kommunikation kan afværge og løse konfliktsituationer. PBL kan øge elevens evne til refleksion og samarbejde på tværs af praktisk og teoretisk undervisning.

Centrale begreber

Det udvidede tekstbegreb:

En tekst har en kommunikativ hensigt. En tekst kan optræde alle steder og i alle former. En tekst er dermed alle de måder, vi udtrykker os på. En tekst kan være nonverbal, den kan være mundtlig eller skriftlig, eller den kan være udformet som fx en film, et billede eller en collage. En tekst er ikke begrænset til en bestemt udtryksform.

Arbejdet tilrettelægges helhedsorienteret:

Undervisningen skal være meningsgivende for eleven, der skal opleve, at danskfaget sammentænkes med de praksisrettede fag. Dette stiller krav til metode og didaktik, da danskfaget netop skal integreres i den daglige undervisning.

It:

Elektroniske løsninger, der understøtter kommunikation. Vi anvender it via computere, smartphones og tablets. Vi anvender it, når vi kommunikerer via mail, sms og onlinefællesskaber.

Innovativt, kreativt, analytisk og kritisk beredskab:

At udtrykke sig på nye måder, der bryder med traditionelle udtryksformer. For at udvikle det innovative og kreative beredskab er det nødvendigt at kunne analysere og forholde sig kritisk til eksisterende løsninger.